

Par grēku un ļaunumu

5. Kā sākās ļaunums?

Dievs, tu zini, ko es domāju par ciešanām. Raugos apkārt un redzu tik daudz sāpju, nežēlības un pagrimuma, ka tas liek man jautāt, kur esi tu. Kāpēc tu tam visam nepieliec punktu? Kā vari pieļaut, ka pasaulē ir tik daudz ļaunuma, ja jau esi mīlestības Dievs? Palīdzi man saprast, ko tu domā par ciešanām.

stāsts

Pirms aptuveni 65 gadiem Elija Vīzels bija 15 gadu vecs nacistu nāves noietnes ieslodzītais Bunā. Nometnē tika atklāta ieroču slēptuve, kas piederēja kādam holandiešim. Vīrietis nekavējoties tika nogādāts Aušvicā, bet viņam bija jauns kalpa zēns, bērns ar izsmalcinātu un skaistu seju, kāda nometnēs nebija redzēta. Viņam bija skumja eņģeļa vaibsti. Mazais kalps, līdzīgi savam holandiešu saimniekam, tika nežēlīgi mocīts, bet nekādu informāciju nesniedza. Tā esesieši piesprieda zēnam nāvessodu kopā ar diviem citiem ieslodzītajiem, pie kuriem tika atrasti ieroči. E. Vīzels ir atstāstījis šo notikumu.

„Kādu dienu, kad atgriezāmies no darba, redzējām, ka laukumā uzstādītas trīs karātavas, trīs melnas vārnas. Dārdošs signāls. Mums visapkārt esesieši. Automāti pavērsti pret mums – tādā tradicionālā ceremonijā. Trīs upuri ķēdēs, un viens no viņiem – mazais kalpa zēns, eņģelis ar skumjajām acīm. Šķita, ka esesieši ir vairāk nodarbināti, vairāk satraukti nekā parasti. Pakārt zēnu tūkstošiem skatītāju priekšā nebija viegli. Nometnes priekšnieks nolasīja spriedumu. Visas acis pievērsās bērnam. Viņš bija liķa bālumā, gandrīz mierīgs un kodīja lūpas. Karātavas meta ēnu uz viņu. Šajā reizē nometnes galvenais bende attiecās izpildīt sodu. Viņa vietā tika izraudzīti trīs esesieši. Trīs upurus novietoja uz krēsliem. Tai pašā brīdī ap trim kakliem tika apliktas cilpas. „Lai dzīvo brīvība!” sauca abi pieaugušie. Bet bērns klusēja. „Kur ir Dievs? Kur viņš ir?” kāds man aiz muguras jautāja. Nometnē iestājās pilnīgs klusums. Pamalē rietēja saule. „Atsegt galvas!” kļiedza nometnes priekšnieks. Viņa balss bija aizsmakusi. Mēs raudājām. „Apsegt galvas!” Tad sākās soļošana garām karātavām. Abi pieaugušie vairs nebija dzīvi. No viņu mutēm karājās piepampusas, zilas mēles, bet trešā virve turpināja kustēties. Tā kā bērns bija viegls, viņš joprojām bija dzīvs... Viņš tur palika vairāk nekā pusstundu, cīnīdamies starp dzīvību un nāvi, mirstot lēnā agonijā mūsu acu priekšā. Un mums bija jāskatās viņam tieši sejā. Kad gāju zēnam garām, viņš vēl joprojām bija dzīvs. Viņa mēle bija sārta, acis vēl nebija kļuvušas blāvas. Aizmugurē dzirdēju to pašu vīrieti jautājam: „Kur Dievs ir tagad?” Un es sevī sadzirdēju balsi, kas

viņam atbildēja: „Kur viņš ir? Viņš ir šeit – viņš pakar cilvēkus šajās karātavās.” Tajā vakarā zupa garšoja pēc līķiem.”¹

Vai nu Dievs var likvidēt ļaunumu un to nedara, vai arī viņš nav visspēcīgs un nespēj to izdarīt, vai ne?

pārdomas

Kas ir ļaunums? Kur rodas šis pastāvīgais konflikts starp labo un ļauno? Kāpēc labais Dievs ļauj pastāvēt ļaunumam?

Džīns Rodenberijs, zinātniskās fantastikas seriāla *Star Trek* („Zvaigžņu ceļš”) autors, šajā jautājumā ir nelokāms: „Stāsts par viszinošu, visspēcīgu Dievu, kas rada kļūdainus cilvēkus un pēc tam vaino viņus pats savās kļūdās, ir neloģisks un apšaubāms.”

Kā to daudzi atzīst, Universa scenārijā ļaunums ir pretrunā ar Dieva labestību. Ļaunuma eksistence pati par sevi ir pirmais arguments pret Dievu. Iepazīsimies ar dažiem piemēriem.

- „Ja Dievs ir tikai labs, tad viņš nav visspēcīgs. Ja Dievs ir visspēcīgs, tad viņš nav tikai labs.” (Normans Meilers)
- „Pasauli, kurā dzīvojam, var saprast kā haosa un nejaušības rezultātu. Bet, ja tai ir noteikts nolūks, tad šis nolūks nāk no ļaundara. Es uzskatu nejaušību par mazāk sāpīgu un ticamāku hipotēzi.” (Bertrands Rasels)
- „Nav tā, ka es nepieņemtu Dievu – es nevaru pieņemt pasauli, kuru viņš ir radījis.” (Flodors Dostojevskis)
- „Ciešanu eksistence neapšaubāmi ir vienīgais lielākais pret kristīgo ticību vērtais izaicinājums.” (Džons Stots)
- „Vienīgais attaisnojums Dievam ir tas, ka viņš neeksistē.” (Frīdrihs Niče)
- „Ļaunuma problēma... Kāpēc Dievs to pieļauj? Ja Dievs ir visvarens, un tādā gadījumā radīšana un atļaušana ir viens un tas pats, kāpēc Dievs to radīja?” (Viljams Tempļs)
- „Dievi vai nu var atņemt pasaulei ļaunumu un to nedara, vai arī vēlas to izdarīt un tomēr nespēj. Vēl ir iespēja, ka viņi nevar un nedara vai, galu galā, – var un dara. Ja dievi grib likvidēt ļaunumu un nespēj, tad viņi nav visspēcīgi. Ja viņi var, bet negrib, tad viņi nav labsirdīgi. Ja viņi nevar un negrib, tad nav nedz visspēcīgi, nedz labsirdīgi. Visbeidzot, ja viņi gan spēj, gan vēlas iznīcināt ļaunumu, tad kāpēc tas tomēr eksistē?” (Epikūrs)

„Ja Dievs ir, no kurienes nāk ļaunums? Ja viņa nav, no kurienes ir labais?” (Boēcījs, 6. gadsimts.)

Vai nu Dievs var likvidēt ļaunumu un to nedara, vai arī viņš nav visspēcīgs un nespēj to izdarīt, vai ne? Bet ko darīt, ja Dievs tiešām ir labs un ļaunums eksistē? Ir jābūt vēl kādai atbildei, un tai nepieciešami dziļāki argumenti nekā vienkārši „ja/tad”.

Iedomājies scenāriju: tev notiek sadursme ar kādu, kas tevi nosauc visos iespējamajos vārdos zem saules – par meli, krāpnieku, izspiedēju, šantāžistu, uzbrucēju, zagli, izvarotāju, pat par slepkavu. Kā tu reaģētu?

¹ Elie Wiesel. *Night*. Bantam, 1982, 75.–76. lpp., citēts *When God Was Taken Captive*, W. Aldrich, Multnomah, 1989, 39.–41. lpp.

Tu sevi aizstāvētu. Tu noliegtu apsūdzības. Tu teiktu, ka tās ir absolūti nepatiesas. Bet tavš apsūdzētājs turpinātu nepamatoti apsūdzēt tevi šajos „noziegumos”. Tu turpinātu aizstāvēt savu nevainību. Tu nonāc bērnišķīgā vārdu spēlē „tu esi/neesmu vis!”.

Šīs situācijas sākums ir aprakstīts pēdējā Bībeles daļā – Atklāsmes grāmatā. Tā vēstī, ka „izcēlās karš debesīs”.² Interesanti! Lielākā daļa cilvēku iedomājas Debesis kā vietu, kur valda pilnīgs miers un klusums. Kā tādā nevainojamā vietā varēja sākties karš? Kurš pieļāva kļūdu? Par ko bija cīņa un kā šo problēmu atrisināt?

Kas bija konflikta cēlonis? Lucifers un viņa izvēle. Kā visaugstāk stāvošai radītai būtnei Dieva Universā (vārds „Lucifers” nozīmē „gaismas nesējs”³) viņam bija brīvība izvēlēties visu, ko vien viņš gribēja. Lucifers alka pēc varas, kontroles un stāvokļa. Galu galā, viņš sāka apšaubīt Dieva raksturu un dievišķās valdības likumību. Īsumā stāsts aprakstīts Ecehiēla grāmatā un lasītājam tiek piedāvāts kā vēstījums par Tiras ķēniņu.

„Savā sirds lepnībā tu teici: es esmu dievs! [..] Tu, pilnības paraugs, gudrību guvies un skaistumu smēlies, Ēdenē miti, Dieva dārzā. [..] Es tevi liku svētajā Dieva kalnā, starp uguns akmeņiem tu staigāji! Nevainojamas bija tavas gaitas kopš dienas, kad tiki radīts, līdz tevī atrada noziegumu. [..] Tava sirds lepojās par tavu lieliskumu – dižošanās samaitāja tavu gudrību.” (Ecehiēla 28:2, 13–15, 17)

Citiem vārdiem sakot, Lucifers nolēma, ka viņš var būt lielāks par Dievu un spēj rīkoties labāk!

Jesaja pievieno papildu detaļas, lai izskaidrotu šo egoistisko motivāciju, izaicinot Dievu: „Kā gan no debesīm tu nokriti, mirdzošais rītausmas dēls! Pats esi notriekts pie zemes, tu, tautu gāzēj! Tu domāji savā sirdī: es debesīs uzkāpšu, augstāk par Dieva zvaigznēm uzcelšu savu troni, sēdēšu sapulces kalnā pašos ziemeļos! Virs mākoņu virsotnēm uzkāpšu, šķitišos kā pats Visaugstais!”⁴

Dievs ir apmelots

Velna vislielākās ambīcijas ir būt līdzīgam Dievam, bet, izmantojot līdzekļus, kādus Dievs nekad nelietotu! Viņa vispēcīgākais ierocis dumpī pret Dievu ir apmelošana. Viņam pat pietika bezkaunības, lai pieprasītu, ka Dievs viņu pielūdz. Tas notika tai laikā, kad Dievs bija nācis šajā pasaulē kā Kristus: „Atkal velns viņu aizveda uz ļoti augstu kalnu un rādīja viņam visas pasaules valstis un to godību un sacīja: „To visu es tev došu, ja tu nolieksies manā priekšā un mani pielūgsi.””⁵

Velns apsūdz Dievu, piedēvējot viņam savu raksturu, un apgalvo, ka viņš ir jauns, savtīgs, atriebīgs, nežēlīgs, cietsirdīgs. Viņš arī saka, ka Dievam nevar uzticēties, un turpina nerimtīgu melu un krāpšanas karu, ķengājot un kropļojot patiesību par Dievu. Velns apgalvo, ka zina labāk, un sauc Dievu par meli.

² Atklāsmes 12:7.

³ Latīņu val.

⁴ Jesajas 14:12–14.

⁵ Mateja 4:8, 9.

Beigās Lucifers ne tikai bija piekrāpis citus, bet arī maldinājis pats sevi. No paša sākuma viņš, sātans (cits velna apzīmējums), meloja jautājumā par to, kāds ir Dievs.

Kā Dievs reagēja uz šo izaicinājumu? Pieprasot paklausību? Aizstāvēt taisnību, balsoties uz dievišķo spēku? Likvidējot šīs perversijas avotu? Nogalinot Luciferu? Nē.

Visbeidzot, kad Luciferam bija dota iespēja parādīt savu raksturu un metodes, viņš tika izraidīts no Debesīm. Jēzus atsauc atmiņā šo notikumu: „Es redzēju sātanu kā zibeni no debesīm krītam!”⁶ Tomēr sātans, saukts arī par apsūdzētāju, turpina savus uzbrukumus Dievam un viņa patiesībai, un mēs tur esam iesaistīti. Tieši tāpēc esam „izlikti pasaules, eņģeļu un cilvēku priekšā”⁷, lai parādītu Dieva reakciju uz šo apsūdzību.

Kāpēc pastāv ļaunums un ciešanas? Jo velns ir izvēlējis nostāties pret Dievu un pārvaldīt savu teritoriju ar krāpšanu. Un cilvēki ir gadījušies velnam ceļā. Mēs visi piedzīvojam sekas, nevis Dieva atbilstīgo sodu, jo, izvēloties nepareizo ceļu, tādai situācijai ir dabiskas sekas.

Uzticības atjaunošana prasa laiku. Lai atspēkotu visu notiekošo, kas pamatots uz meliem, krāpšanu, ļaunprātību, tenkām un faktu sagrozīšanu, ir vajadzīgs daudz laika. Dievs nevar atspēkot apsūdzības, kas celtas pret viņa raksturu, vienkārši pasakot: „Ei, ļautiņi, tā nav patiesība!” Lai pierādītu, ka apsūdzības ir nepatiesas, Dievam ir jāatklāj sava patiesā daba ilgākā laika posmā, viņam ir jāparāda, ka velna apvainojumi ir nepareizi.

Dievs vēlas draugus, kas viņam uzticas, bet velns paverdzina tos, kas pakļaujas viņa prasībām. „Dievs meklē biedrus un sagaida mīlestību. Velns meklē vergus un prasa paklausību,” raksta Rabindranats Tagore.

Iedomājies, ka esi nopircis kādu jaunu iekārtu. Tu noliec visas detaļas uz grīdas, lai tās samontētu. Un tad tu paņem instrukciju, kurā teikts: „Novietojiet zobratu (5) virs ķēdes zobrata, kamēr tas saslēdzas ar vītņaino ierīvi (f2) un „actiņa” (sk. 31. att.) sasniedz rievoto spirāli.” Tu tikai nošūpo galvu, samulsis par tādu „palīdzību”.

Tu lūdz drauga palīdzību, jo viņš ir eksperts šādos jautājumos. „Ak, jā,” viņš saka, „tas ir viegli.” Viņš paņem detaļas un tavā acu priekšā saliek tās kopā, līdz montāža ir pabeigta. „Un tas darbojas šādi,” viņš paskaidro.

Īsts paraugdemonstrējums – un, ja reiz to esi redzējis, tu saki: „Jā, protams!” Tieši tāpēc mēs vēl joprojām esam šajā ļaunajā pasaulē – nevis tāpēc, ka Dievs negribētu vai nevarētu to likvidēt, bet tāpēc, lai kaut ko parādītu. Bez šiem pierādījumiem apsūdzības pret Dievu nekad netiktu atspēkotas. Ar vārdiem vien nepietiek – mums visiem jāredz neapstrīdami pierādījumi.

Mums ir jāuzdod jautājumi: kam var uzticēties? kurš saka patiesību? kam ir taisnība un kam nav? Lielā cīņā ir starp Dievu un sātanu, un situācija, kādā esam, nodrošina mūs ar pierādījumiem. Pamatojoties uz tiem, mums ir jāpieņem savs lēmums. Vai Dievs ir cietsirdīgs tirāns un dievišķs diktators, kā apgalvo velns? Vai arī patiesība tomēr ir Dieva pusē, un notiekošajai cīņai tikai jāatklāj velna meli?

⁶ Lūkas 10:18.

⁷ 1. Korintiešiem 4:9.

Es ticu, ka labā Dieva sirds ilgojas dziedināt šo jauno pasauli, noslaucīt katru asaru no cilvēku acīm, būt kopā ar saviem ļaudīm un būt viņu Dievs, vaigu vaigā.⁸ Bet tāpēc, ka viņš ir Dievs un vēlas, lai ikviens viņu saprot un mīl bez piespiešanas, viņš joprojām gaida. „Kungs .. pacietīgi gaida uz mums, jo viņš negrib, ka kādi ietu pazušanā, bet grib, lai visi grēku nožēlā atgriežas.”⁹

Kāpēc pastāv ļaunums un ciešanas? Tāpēc, ka velns ir izvēlējis rīkoties pretēji Dievam. Kā mēs varam teikt, ka Dievs nerūpējas, ka viņš labprātīgi pieļauj grēku un ciešanas? Tik bieži velns vai mēs paši izraisām ļaunumu, bet visā vainojam Dievu!

Brīdi padomā. Kāda ir alternatīva? Vai Dievs var iejaukties katrā situācijā: apstādināt autoavāriju, novērst zemestrīci, noņemt teroristu bumbai detonatoru? Rezultāts būtu pasaule, kurā ļaunums nekad neatklātos tādā mērā, kāds tas patiesībā ir, jo tā velnišķīgās sekas nekad nebūtu redzamas.

Tikai tad, ja konflikts tiek atrisināts ar nemaskētu reālo ļaunuma seju, tikai tad, ja Dievs atklājas kā līdzjūtīga būtne, par kādu viņš sevi sauc, tikai tad, ja piekrītam, ka viņam visās lietās ir taisnība – tikai tad Dievs var šo sacelšanos likvidēt.

Velna vislielākās ambīcijas ir būt līdzīgam Dievam, bet, izmantojot līdzekļus, kādus Dievs nekad nelietotu!

Kāpēc atnāca Jēzus? Viņš atnāca, lai mēs varētu zināt un saprast patiesību. Visi meli ir padarījuši mūs aklus pret Dieva plānu tādā mērā, ka vairs nespējam skaidri redzēt. Un mēs gandrīz dodam priekšroku meliem. Vai tad tā nav patiesība, ka „meli ceļo pa pasauli, kamēr patiesība vēl joprojām velk kurpes kājās”? Dievs nevar atstāt pasauli šādā pārpratuma stāvoklī. Viņš vēlas pārliecināties, ka mēs saprotam atšķirību, ka nejaucam patiesību ar meliem, lai spējam izdarīt izvēli, būdami labi informēti.

Bībele runā par staigāšanu patiesībā, mājošānu patiesībā un par patiesību, kas mūs dara brīvus.¹⁰ Šajā ziņā redzēt *nozīmē* ticēt atklātajai patiesībai. Tieši tāpēc Dievs saka: „Baudiet un redziet, cik Kungs labs.”¹¹ Pārbaudi un uzzini pats, kā patiesība darbojas realitātē. Eksperimentē ar Dievu un pārbaudi, ko viņš saka un dara!

ko teiksi?

Kā tu redzi savu lomu šajā kosmiskajā cīņā starp labo un ļauno? Vai vēlies piedzīvot jaunu sākumu?

⁸ Sk. Atklāsmes 21. un 22. nod.

⁹ 2. Pētera 3:9.

¹⁰ Jāņa 8:32.

¹¹ Psalmi 34:9.